

Nettverk for
Dyrs
frihet

Nettverk for dyrs frihet

- **Norsk organisasjon opprettet i 2007**
- **Dokumenterer, avslører og bekjemper dyremishandling**
- **Jobber for åpenhet om forhold som er skjult fra offentligheten**

Tor Grobstok

Etolog

Sivilagronom

Talsperson i Nettverk for dyrs frihet

Tema

- **Gris**
  - Levemiljø og utemuligheter
  - Kastrering og tannfiling
- **Kylling**
  - Avl og levemiljø
- **Høns**
  - Bur
  - Kjølbeinsbrudd
  - Levende kverning av hanekyllinger
- **Vanskjøtsel og dyretragedier**

Praktisk og økonomisk gjennomførbare forslag

- Avhenger av forutsetningene
- Dyrevelferd må vektes tungt
- Økonomisk støtte
- Økte priser
- Se til andre land

Innspill fundert på kunnskap om dyrs behov

- **Utdatert regelverk**
- **Manglende samsvar mellom
dyrevelferdsloven og holdforskriftene**
- **Positive emosjoner**

Kunnskapsbasert melding

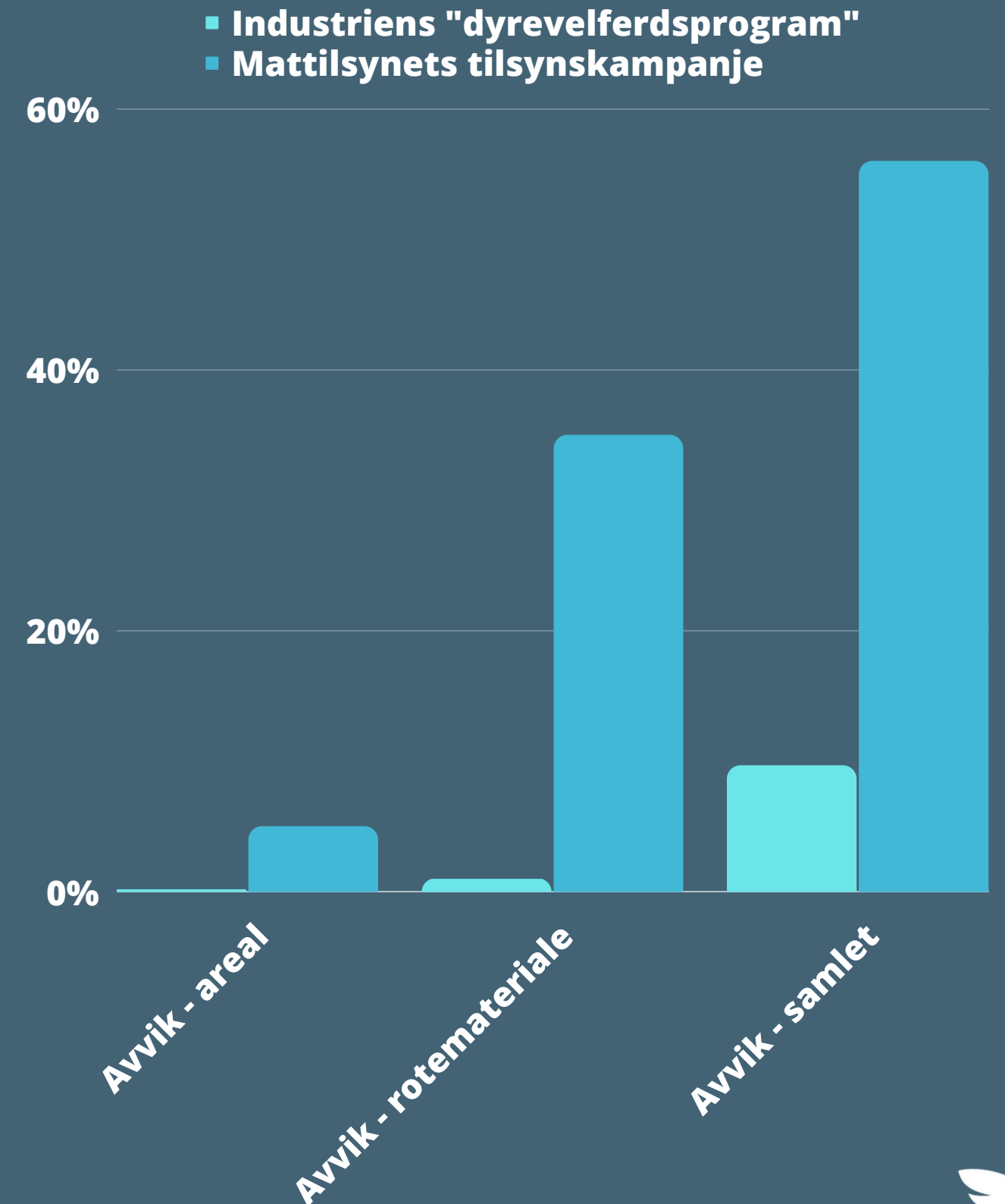
- **Viktig med god dokumentasjon**
- **Kvaliteten på kildene**

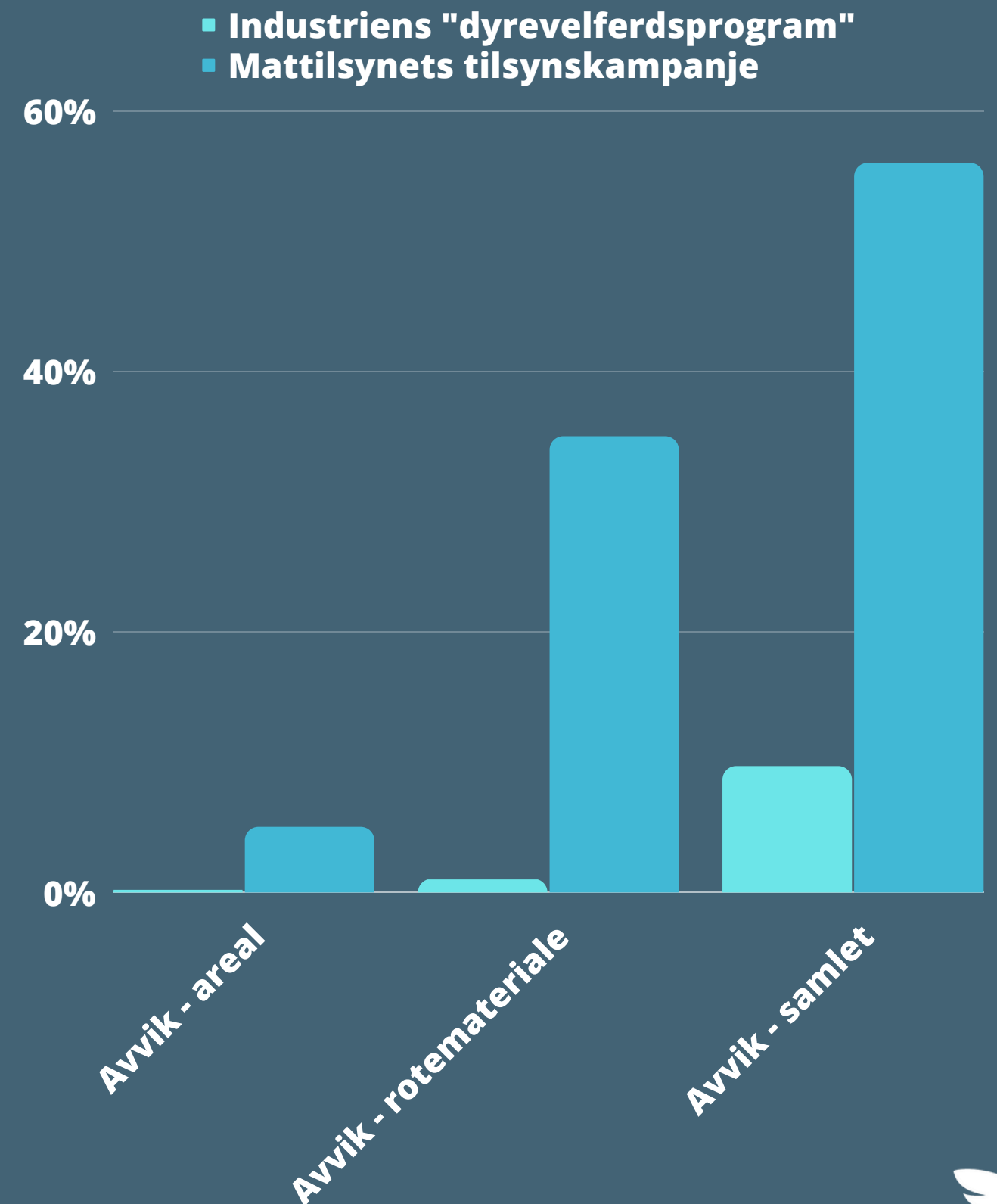
Kunnskapsbasert melding

- Viktig med god dokumentasjon
- Kvaliteten på kildene

Kunnskapsbasert melding

- Viktig med god dokumentasjon
- Kvaliteten på kildene
- Involver uavhengige forskere

Gris - levemiljø

- Mer miljøberiking
- Økt areal
- Tilgang på uteareal

Miljøberiking

- Dagens krav på rotemateriale er for svakt
- Flere typer miljøberiking
- Talle
- Utemuligheter

Mattilsynet-sak
2021/62442

Økt areal

- Ingen økning siden 1996
- Oppdatert kunnskap
- Naturlig atferd
- Minst 2,4 kvm
- Uteareal

Utemuligheter

- Økt areal
- Beriket miljø
- Naturlig atferd
- Mindre skader
- Lavere investerings-
kostnader

Mattilsynets sak 2021/130539

Mulig i norsk klima

- Isolerte hytter
- Høy aktivitet, selv på vinteren
- Tåler lave temperaturer

Nedre kritiske grense

Andel av grisens overflate som er i kontakt med halm (%)	Enkeltdyr NKT (°C)	Gruppe NKT (°C)
25	10	4
50	0	-7
70	-5	-20

Kilde: Sällvik og Wejfeldt, 1993.

Stortinget ønsker uteareal

“

Stortinget ber regjeringa [... om] å
greie ut korleis grisar kan sikrast betre
tilgang til uteareal

”

Kastrering

- Rutinemessig inngrep på ca. 99 % av norske hanngriser
- Gjøres for å unngå at kjøttet utvikler rånelukt
- Stortinget vedtok i 2002 forbud mot kirurgisk kastrering fra 2009
- Forbud utsatt grunnet få gode alternativer
- Har skjedd store framskritt siden den gang
- Immunologisk kastrering allerede godkjent
- Mange land har allerede helt eller delvis faset ut kirurgisk kastrering

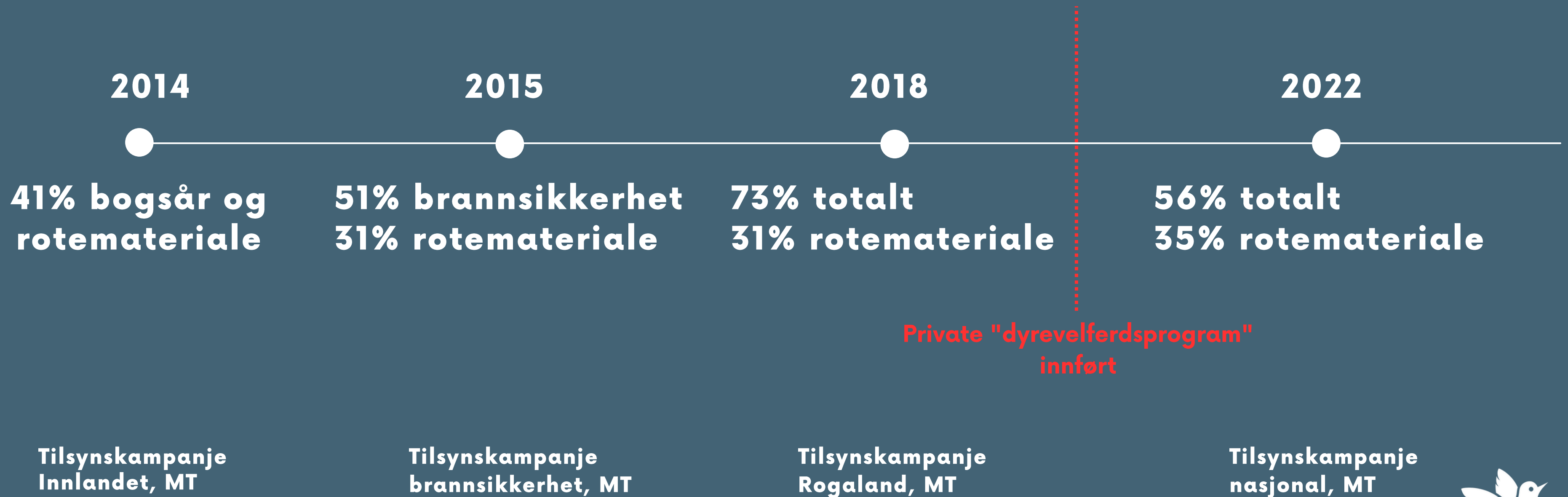
Tannfiling

- Et stressende og smertefullt inngrep
- EU-forbud mot rutinemessig filing
- Utydelig norsk regelverk
- Benyttes rutinemessig og forebyggende i Norge
- Sjeldent tilsyn fra Mattilsynet
- Resultat av avl
- Ingen tiltak fra industrien
- Behov for harmonisering av regelverk og kontroll med etterlevelse

Griseindustriens lovbrudd

Kyllin - usunn avl

Dyrevelferdsloven (2009) §25:

«Dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber skal gjennom avl fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

Det skal ikke drives avl, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som:

- endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg,**
- reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, eller**
- vekker allmenne etiske reaksjoner.**

Dyr med arveanlegg som nevnt i andre ledd, skal ikke brukes i videre avl.»

Den målrettede avlen på stadig raskere tilvekst, har medført alvorlige velferdsproblemer hos kylling.

- **Redusert immunforsvar**
- **Stoffskifteproblemer**
- **Pustevansker**
- **Bevegelsesproblemer**

Beinlidelser og halthet

- 14% og 30% av slaktekyllinger lider av betydelig halthet.
- Norsk studie viste at 24,6% av dyrene hadde moderate til alvorlige gangproblemer.
- Kun 4,75% av fuglene hadde normal gange.
- Selv de mildere formene for halthet påvirker kyllingens adferd målbart.
- Høy vekt og beinproblemer fører til inaktivitet.
- Frustrasjon over egen immobilitet.

Kyllinggrasen Ross 308

1950: 316 gram ved 28 dagers alder

2023: 1.573 gram ved 28 dagers alder.

Rådet for dyreetikk:

- «deler av fjørfeavlen strider etter Rådets oppfatning mot dyrevernloven»
- «slaktekyllinger har en veksthastighet som resulterer i høy risiko for fysiske skader (sirkulasjonsforstyrrelser, halthet)»

Løsninger på velferdsproblemene

- Sette en frist for utfasing av Ross 308 og andre hurtigvoksende kyllingraser.
- Fase inn saktevoksende raser med sunnere kropp og bedre helse.
- Flere produsenter har byttet rase, men Ross 308 er fortsatt vanligst.
- Myndighetene må ta grep ved å klargjøre avlsbestemmelsen i Dyrevelferdsloven.

Levemiljø

Kyllinger må få større areal og tilgang på berikede utemuligheter når klimaforholdene tillater det.

Verpehøns

Burproduksjon

- **Frittgående drift har vært et mål lenge**
- **Dødelighet ikke lenger et motargument**
- **Opp mot 300 000 høner lever i bur hvert år**
- **Nasjonalt forbud støttes av Veterinærforeningen**
- **Forbud vil ha minimale samfunnsøkonomiske konsekvenser**

Kjølbainsbrudd

- Et stort velferdsproblem
- 85 % av norske verpehøner
- Smertefult, også i etterkant
- Et resultat av intensiv avl

Kverning av levende hanekyllinger

- 3 millioner hanekyllinger kvernes levende årlig i Norge.
- Stortinget har vedtatt at det på sikt skal innføres et forbud mot praksisen.
- Tyskland, Frankrike, Østerrike og Italia har vedtatt forbud.

Vanskjøtsel og dyretragedier

- Utedrift
- ~~Grov~~ uaktsomhet

“

(..) brudd på dyrevelferdsloven, spesielt med tanke på bruk av langvarig fiksering av purker, og manglende oppfølging av syke og skadde dyr.

Det kommer tydelig frem av avhør at dyreholder ikke innehar relevant kompetanse på dette området, og at de aktuelle grisene har vært utsatt for alvorlig og unødig lidelse.

Det er vår vurdering at det har vært tilfeller av til dels grove brudd på dyrevelferdsregelverket i dette dyreholdet.

Vanskjøtsel og dyretragedier

- Utedrift
- ~~Grov~~ uaktsomhet
- Enklere å frata retten til å holde dyr

Aktivitetsforbud

- Domstolene har lagt en svært høy terskel til grunn!

- Ot. prp. nr.15 (2008–2009)pkt. 4.3

Til § 33 Forbud mot aktiviteter omfattet av loven

Bestemmelsen er ny og er også omtalt under Generelle motiver pkt. 2.4.4.

Første ledd gir Mattilsynet hjemmel til å fatte nødvendige enkeltvedtak som begrenser den enkeltes anledning til å foreta aktiviteter omfattet av denne loven. Vedtak kan bare treffes der vedkommende har unnlatt å etterkomme vesentlige pålegg eller der vedkommende grovt eller gjentatte ganger har brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven. **Mattilsynet kan bare treffe slike vedtak der de anser det som nødvendig for å hindre fremtidige lovbrudd.** Vedtak skal være forholdsmessige og skal ikke være mer omfattende, verken i varighet eller omfang, enn det som anses som nødvendig. Hensynet til den enkelte tilsier at Mattilsynet bør utøve skjønnsomhet i forbindelse med denne type vedtak.

- Rettspraksis (f.eks LG-2019-87171)

Kravet om nødvendighet innebærer at **det må være stor sannsynlighet for at det i fremtiden vil skje nye lovbrudd, dersom aktivitetsforbud ikke ilegges.** Det må heller ikke her foreligge andre og mindre inngripende tiltak som kan hindre nye lovbrudd.

Vanskjøtsel og dyretragedier

"Stortinget ber regjeringen sikre at dyreeiere som ikke etterkommer pålegg fra Mattilsynet etter alvorlige og gjentatte brudd på dyrevelferdsloven, lettere fratras retten til å drive med husdyrhold." -

Stortinget, 2023

Aktivitetsforbud

- **Endre Dyrevelferdsloven §33**
- **Må legge føre var-prinsippet til grunn
jf. Dyrevelferdsloven §3:**
**"[...]beskyttes mot fare for unødige
påkjenninger og belastninger"**

Takk!